dr hab. Maria Szczepaniec, prof. UKSW
Katedra Prawa Karnego
Wydział Prawa i Administracji
Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego
W Warszawie

Warszawa, 2 kwietnia 2026 r.

Recenzja

rozprawy doktorskiej Pani mgr Alicji Syroka pt. „Problem karalności przygotowania do zabójstwa"

1.Uwagi wprowadzające

W związku z uchwałą Rady Instytutu Nauk Prawnych KUL z dnia 19 stycznia 2026 r. powołującej mnie na recenzenta w przewodzie doktorskim, przedstawiam recenzję rozprawy doktorskiej Pani mgr Alicji Syroka pt. „Problem karalności przygotowania do zabójstwa" napisanej pod kierunkiem naukowym Pana dr hab. Krzysztofa Wiaka, prof. KUL oraz promotora pomocniczego dr Zuzanny Gądzik,

2.Temat i tytuł rozprawy

Wybór tematu recenzowanej rozprawy oceniam bardzo pozytywnie.

Autorka dokonuje kompleksowej analizy prawnokarnej problematyki dotyczącej karalności przygotowania do zabójstwa, jak bowiem zauważa na wstępie, prowadzona w doktrynie prawa karnego polemika w tym obszarze nie pozwoliła wyeliminować wiążących się z tym zagadnieniem wątpliwości.

Tytuł pracy sformułowany został prawidłowo. Treść pracy jest zgodna z jej tytułem.

3.Tezy rozprawy

Autorka stawia dwie główne tezy badawcze:

1)regulacje dotyczące przygotowania do zabójstwa nie odpowiadają zasadzie określoności, co może rodzić ryzyko braku efektywności w ochronie życia ludzkiego. Jest to teza, która nakreśla problem nieostrości granic karalności przygotowania do zabójstwa, co ma doniosłe znaczenie, ponieważ dotyczy granic dopuszczalnej ingerencji państwa w sferę jednostki, w sytuacji abstrakcyjnego charakteru zagrożenia dla dobra prawnego.
2)kryminalizacja przygotowania do zabójstwa budzi wątpliwości z perspektywy zasady proporcjonalności, jednak jej problematyczność nie wykracza poza typowe trudności dla odpowiedzialności za czyny popełnione w fazie przygotowawczej. Jest to teza odnosząca się do napięcia pomiędzy koniecznością ochrony życia ludzkiego a zakresem dopuszczalnej ingerencji w prawa i wolności jednostki.

W rozprawie wskazano ponadto tezy uzupełniające, o których szerzej na s.13 rozprawy.

4.Cel rozprawy

Autorka wskazuje, że celem rozprawy jest określenie problemów, jakie powstają w związku z przyjętym w art. 148 § 5 k.k. sposobem kryminalizacji przygotowania do zabójstwa na gruncie wybranych zasad konstytucyjnych: ochrony życia, określoności oraz proporcjonalności. Jak zauważa, ocena zgodności regulacji dotyczących przygotowania z konstytucyjnymi standardami wymaga uwzględnienia specyfiki odpowiedzialności karnej za czyny popełnione w stadium przygotowania jak również historycznego rozwoju instytucji przygotowania. Za niezbędne uważa zbadanie zgodności penalizacji przygotowania do zabójstwa z kierunkiem ewolucji prawa karnego. Wskazuje także na konieczność ustalenia wpływu znamion kwalifikujących typy zabójstwa oraz typizacji na możliwość faktycznego stosowania przepisów o przygotowaniu.

5.Struktura rozprawy

Rozprawa składa się ze wstępu, czterech rozdziałów, zakończenia i bibliografii podzielonej na akty prawne, orzecznictwo, literaturę, oraz inne. Struktura formalna pracy jest prawidłowa i podporządkowana wymogom, jakie wynikają z określenia celu badawczego.

Autorka zadbała o zachowanie właściwych proporcji pomiędzy poszczególnymi rozdziałami. Kolejność zaprezentowanych w pracy zagadnień również zasługuje na akceptację. Układ pracy jest przejrzysty i doskonale przemyślany, a wskazane elementy struktury rozprawy należy uznać za trafne.

Formuła umieszczania na końcu każdego rozdziału podsumowania sprawia, że cała rozprawa stanowi uporządkowane opracowanie. Struktura rozprawy potwierdza doskonałą umiejętność Autorki w zakresie prowadzenia pracy naukowej.

6.Treść rozprawy

Przedmiotem dysertacji jest kompleksowa analiza prawnokarnej problematyki dotyczącej karalności przygotowania do zabójstwa.

Rozprawa została podzielona na cztery rozdziały.

W rozdziale pierwszym zaprezentowana została ewolucja odpowiedzialności za przygotowanie do zabójstwa w polskim prawie karnym, począwszy od dawnego prawa karnego z XVI wieku. Zaprezentowane zostały kolejno regulacje prawa karnego na terenach polskich w okresie zaborów, kodyfikacje prawa karnego w Polsce okresu międzywojennego, dekret z 13 czerwca 1946 r. o przestępstwach szczególnie niebezpiecznych w okresie odbudowy państwa oraz kodeks karny z 19 kwietnia 1969 r. i kodeks karny 6 czerwca 1997 r.

Na podstawie analizy historycznej przepisów prawnokarnych z tego obszaru Doktorantka przedstawia wniosek, że wraz z upływem lat ochrona dobra prawnego przesuwała się coraz dalej na przedpole zagrożenia, a kształtowanie się stadiów poprzedzających dokonanie następowało stopniowo. Natomiast próby zdefiniowania przygotowania w ustawodawstwie polskim podjęte zostały dopiero w kodeksie karnym z 1969 r.

Rozdział drugi zawiera charakterystykę znamion przygotowania do zabójstwa. W pierwszej kolejności analizie poddano samo pojęcie przygotowania. Dalej Autorka mierzy się z kwestią miejsca przygotowania w pochodzie przestępstwa, prezentując rozważania dotyczące relacji między przygotowaniem a zamiarem oraz granicę miedzy przygotowaniem a usiłowaniem. Jak zauważa, większość doktryny przyjmuje, że to znamię bezpośredniości jest konstytutywne dla rozróżnienia między przygotowaniem a usiłowaniem, chociaż pojawiają się również inne propozycje w zakresie kryteriów wyznaczenia tej granicy. Za słuszne przyjmuje twierdzenie, że

ustawowa definicja usiłowania w kodeksie karnym ma charakter mieszany, subiektywno-obiektywny. Jak twierdzi, stosowanie koncepcji mieszanej pozwala ograniczyć znaczenie strony podmiotowej w procesie dowodzenia form stadialnych, co ma korzystny wpływ na realizację zasady określoności.

Następnie zaprezentowana została analiza znamion przestępstwa zabójstwa w kontekście ich wpływu na kwalifikację czynności przygotowawczych. Wywód ten rozpoczynają rozważania odnoszące się do dobra prawnego. W dalszej części Autorka przedstawia podmiot, stronę podmiotową oraz stronę przedmiotową. Kolejno omówione zostało przygotowanie w postaci rzeczowej i przygotowanie w postaci personalnej. Doktorantka analizuje ponadto relację przygotowania do zabójstwa do form zjawiskowych oraz wymiar kary, czynny żal i mechanizmy łagodzące odpowiedzialność. Zdaniem Autorki analiza przygotowania do zabójstwa na tle przepisów art. 16 i 17 k.k. pozwala na wskazanie licznych problemów na gruncie zasady określoności i proporcjonalności. Jak jednak zaznacza, wskazane problemy nie dotyczą samej idei ochrony dobra prawnego na przedpolu, lecz sposobu, w jaki została ona ukształtowana, a trudności te nie oznaczają, że penalizacja przygotowania do zabójstwa jako taka powinna być wyeliminowana. Autorka zwraca uwagę na konieczność podjęcia próby ograniczenia strony przedmiotowej przygotowania do zabójstwa.

Rozdział trzeci poświęcony został problematyce przygotowania do zabójstwa w typach zmodyfikowanych. Na początku omówiono przygotowanie z perspektywy znamion kwalifikowanych form zabójstwa, a więc zabójstwo w wyniku motywacji zasługującej na szczególne potępienie, zabójstwo kwalifikowane przez wcześniejsze prawomocne skazanie za przestępstwo zabójstwa, zabójstwo z związku z wzięciem zakładnika, zgwałceniem albo rozbojem, zabójstwo ze szczególnym okrucieństwem, zabójstwo z użyciem materiałów wybuchowych, zabójstwo funkcjonariusza publicznego, zabójstwo jednym czynem więcej niż jednej osoby.

W dalszej części poruszona została kwestia braku karalności przygotowania do zabójstwa w typach uprzywilejowanych. Kolejno przedstawiono rozważania dotyczące zabójstwa w afekcie, dzieciobójstwa i eutanazji.

W podsumowaniu Autorka stwierdza, że możliwość oraz skuteczność stosowania przepisów o przygotowaniu do zabójstwa należy oceniać odrębnie dla każdego z typów zabójstwa, a w praktyce możliwość zastosowania tego

unormowania zależeć będzie od rodzaju podjętych czynności przygotowawczych oraz okoliczności, w których sprawca działał.

W rozdziale czwartym podjęto rozważania dotyczące przygotowania do zabójstwa w świetle wybranych standardów konstytucyjnych. Celem tego rozdziału, zgodnie z zapowiedzią Doktorantki, jest ukazanie, w jaki sposób obowiązujące unormowania w zakresie karalności przygotowania do zabójstwa realizują, bądź naruszają wskazane na wstępie zasady konstytucyjne, co pozwoli sformułować postulaty *de lege ferenda* oraz zidentyfikować obszary wymagające doprecyzowania. Za punkt wyjścia dla analizy przygotowania do zabójstwa w świetle wybranych zasad konstytucyjnych Autorka uznała omówienie przyczyn objęcia go karalnością.

W dalszej części znajdziemy uwagi oraz wnioski odnoszące się do konstytucyjnej i międzynarodowej ochrony życia. Ważne rozważania obejmują też wymogi zasady określoności, co na gruncie przygotowania do zabójstwa jest problematyczne z uwagi na konieczność oparcia ustaleń faktycznych o treść zamiaru sprawcy. Wątpliwości pojawiają się również w związku z jasnością oraz precyzyjnością przepisów kryminalizujących przygotowanie do zabójstwa, dlatego w kolejnych punktach Doktorantka koncentruje się właśnie na tych elementach. W punkcie trzecim tego rozdziału dokonuje oceny karalności przygotowania do zabójstwa z perspektywy zasady proporcjonalności, zwracając uwagę na elementy badania proporcjonalności, zasadę przydatności, zasadę konieczności oraz proporcjonalność *sensu stricto*. Ostatnia kwestia podjęta w rozdziale czwartym odnosi się do oceny przygotowania do zabójstwa w świetle zasady proporcjonalności.

W zakończeniu Autorka twierdzi, że przeprowadzona analiza prowadzi do wniosku, że obowiązujący model karalności przygotowania do zabójstwa ujęty w art. 148 § 5 k.k. nie realizuje założeń wynikających z zasad proporcjonalności oraz określoności prawa karnego. Jak zaznacza, szczególnie szeroki katalog czynności przygotowawczych, chociaż uzasadniony potrzebą elastyczności, w praktyce generuje poważne trudności interpretacyjne oraz dowodowe.

W recenzowanej rozprawie doktorskiej wskazane zostały także trafne propozycje penalizacji przygotowania do zabójstwa.

Mając na uwadze treść rozprawy należy stwierdzić, że problemy diagnozowane są prawidłowo, a wnioski płynące z przeprowadzonych analiz zdecydowanie zasługują na duże uznanie. Tok wywodu stoi na wysokim poziomie

merytorycznym, a ustalenia Autorki są nie tylko trafne i przekonujące, ale także interesujące.

7.Strona formalna rozprawy

Rozważania prowadzone są w sposób komunikatywny i przystępny. Wywody Autorki są logiczne oraz wewnętrznie spójne. Sposób prezentacji poszczególnych zagadnień jest nie tylko bardzo interesujący, ale przede wszystkim klarowny. Należy podkreślić, że Doktorantka doskonale opanowała technikę pisania prac naukowych oraz posiada umiejętność posługiwania się językiem dyskursu naukowego. Z należytą starannością sporządzone zostały także przypisy. Cała rozprawa jest bardzo staranna od strony redakcyjnej.

8.Baza źródłowa

Istotnym elementem wpływającym na ocenę rozprawy doktorskiej jest dobór oraz umiejętne wykorzystanie źródeł. Dokonując oceny tego aspektu należy wskazać, że Doktorantka doskonale radzi sobie z doborem bazy źródłowej, a literatura i orzecznictwo zostały wykorzystane prawidłowo.

9.Konkluzja

W moim przekonaniu recenzowana dysertacja w pełni zasługuje na ocenę pozytywną. Podkreślić należy zwłaszcza doniosłość podjętego tematu badawczego oraz sposób prezentacji poruszanych kwestii. Ponadto należy zauważyć, że tematyka ta nie była jak dotąd przedmiotem tak kompleksowej analizy. Autorka wykazała doskonałą umiejętność diagnozowania problemów naukowych występujących na eksplorowanej płaszczyźnie. Sposób, w jaki przeprowadzona została analiza poszczególnych zagadnień świadczy nie tylko o bardzo dobrej sprawności warsztatowej Doktorantki, ale potwierdza również znajomość zgłębianej materii. Rozprawę cechuje ponadto komunikatywny język oraz logiczne wnioski.

Recenzowana rozprawa doktorska stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, wykazuje ogólną wiedzę teoretyczną Doktorantki w zakresie prawa oraz poświadcza umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej.

Oznacza to, że **rozprawa Pani mgr Alicji Syroka spełnia przewidziane w obowiązujących przepisach wymogi stawiane rozprawom doktorskim.**

Z pełnym przekonaniem wnoszę zatem, o dopuszczenie Pani mgr Alicji Syroka do dalszych stadiów postępowania w przewodzie doktorskim.

Maria Skrzypiec